

การพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะ  
ในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

THE DEVELOPMENT OF SYSTEM AND MECHANISM OF THE BUDGETS  
DISBURSEMENT OF THE DEPARTMENTS IN UBON RATCHATHANI  
RAJABHAT UNIVERSITY

วัลลภ ประเสริฐ<sup>1</sup> ไกรสร พันธ์พงศ์แข็ง<sup>2</sup> เอื้องแก้ว คำถาวร<sup>3</sup>  
และชนิษฐา คำน้อย<sup>4</sup>

Wallop Prasert<sup>1</sup> Kraisorn Phanphongkhaeng<sup>2</sup> Ueangkaew Khamthaworn<sup>3</sup>  
and Khanittha Kamnoi<sup>4</sup>

<sup>1</sup>อาจารย์ประจำสาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

<sup>2</sup>เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

<sup>3</sup>นักวิชาการเงินและบัญชี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

<sup>4</sup>นักวิชาการศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

E-mail: Khakhai\_57@hotmail.com

---

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และ 2) ศึกษาการพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน ผู้อำนวยการกองคลัง หัวหน้าสำนักงานคณบดีและเจ้าหน้าที่การเงิน ทั้ง 12 คณะ รวมจำนวน 25 ราย เป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และนำมาวิเคราะห์ผลอภิปรายผล สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า

1) ปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีนั้นยังไม่มีระเบียบที่ชัดเจน

2) สำหรับการพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีนั้น ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีได้จัดอบรมเรื่องระบบบัญชีและการเบิกจ่ายงบประมาณให้แก่คณาจารย์และพนักงานสายสนับสนุนทุกปี มีการนำระบบหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเบิกจ่ายงบประมาณ สำหรับข้อเสนอแนะ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีควรจัดทำระเบียบวิธีปฏิบัติและคู่มือการเบิกจ่ายงบประมาณให้ชัดเจน เพื่อให้ทุกคณะได้ศึกษาและเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและถูกต้องตามระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยทุกคณะควรเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบหรือคู่มือ

ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อเพิ่มทักษะและ  
สมรรถนะในการทำงาน และเพิ่มช่องทางการสื่อสารผ่านทาง โซเชียลมีเดีย เช่น ไลน์ เฟสบุค เพื่อเพิ่ม  
ความรวดเร็ว

### คำสำคัญ

การพัฒนา การเบิกจ่าย งบประมาณ

### ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the problems of the budgets disbursement of the departments in Ubon Ratchathani Rajabhat University, and 2) to study the development of system and mechanism of the budgets disbursement of the departments in Ubon Ratchathani Rajabhat University. The sample-groups are the director of the policy and plan section, the director of the treasury section, the head of Dean's office and the finance officers of 12 departments for 25 persons in total by depth interviewing. The datum are for analyze, result discussion, conclusion and suggestion.

The results found that:

1) The problems of the budgets disbursement of the departments in Ubon Ratchathani Rajabhat University are there are not clear regulation.

2) For the development of the system and the mechanism of the budgets disbursement of the departments in Ubon Ratchathani Rajabhat University, there is the training of accounting system and the budgets disbursement to the teachers and support officers every year. There is also the electronic system and method in the budgets disbursement. For the suggestion, the university should establish the practice regulation and the manual of budgets disbursement clearly for every department to study and guide the practice in the same direction and correct for the budgets disbursement regulation. Every department should be a part in the regulation and manual establishment; support the human resource to train for the concerned topic of budgets disbursement in order to increase the working skill and efficiency, there should be more social communication such as Line, Facebook, etc. to get more speed.

### Keywords

Development, Budgets, Disbursement

### ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก มีหน่วยงานรวม  
ทั้งสิ้น 32 หน่วยงาน ซึ่งในการดำเนินงานด้านการบริหารทั้งหมดนั้น งานงบประมาณถือเป็นงานที่

สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีได้รับจัดสรรงบประมาณ โดยจัดสรรตามยุทธศาสตร์และความจำเป็นของมหาวิทยาลัย และให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จากแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ซึ่งกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยไว้ 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพและรับผิดชอบต่อสังคม 2) การวิจัยและใช้การวิจัยในการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาท้องถิ่น 3) การสร้างเครือข่ายและยกระดับการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น 4) การบริการวิชาการ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยน้อมนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 5) การบริหารจัดการองค์การทรัพยากร การพัฒนาเทคโนโลยีในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาและการดำรงชีวิต

ดังนั้น การจะทำให้คณะและมหาวิทยาลัยมีการพัฒนา มีเสถียรภาพ การเบิกจ่ายงบประมาณต้องเบิกจ่ายตามวัตถุประสงค์ ภาระเบี่ยง รวดเร็ว และต้องทำให้ตรงเวลา ซึ่งผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือสั่งการและประกาศต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี หรือสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยผ่านระบบตรวจสอบ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาด และขณะเดียวกันก็ต้องปฏิบัติได้รวดเร็วสำเร็จตามกำหนดเวลา อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานอาจเกิดปัญหาในการเบิกจ่ายเงินในแต่ละประเภท เช่น การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า เบิกจ่ายงบประมาณไม่ตรงตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่ตั้งไว้ การดำเนินงานล่าช้า เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีและศึกษาการพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ซึ่งการเบิกจ่ายงบประมาณ ถือเป็นเรื่องสำคัญของหน่วยงานที่ทุกคนสามารถที่จะช่วยกันได้ ดังนั้น บุคลากรจึงต้องทำความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีและหนังสือสั่งการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ได้ผลตามเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาคณะ การจัดการเรียนการสอน การวิจัยและการบริการต่าง ๆ ของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีให้มีประสิทธิภาพต่อไป

### โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. คณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีมีปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณหรือไม่
2. ควรพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อย่างไรบ้าง

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

## วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร โดยการศึกษาจากหนังสือ กฎหมาย ระเบียบการเงินและพัสดุ เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้อำนวยการกองแผนและนโยบาย ผู้อำนวยการกองคลัง หัวหน้าสำนักงานคณบดี และเจ้าหน้าที่การเงิน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี รวม 12 คนละ จำนวน 25 ราย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด งานวิจัยรวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างคำถาม และกำหนดขอบเขตของโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ จากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมา ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ก่อนทำการสัมภาษณ์จริง มีทั้งหมด 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 ปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยเป็นคำถามแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 การพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยเป็นคำถามแบบปลายเปิด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

## 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับแบบสัมภาษณ์เชิงลึก คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้และแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัยและขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ต่อการวิจัย ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้วิธีเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเอง โดยคณะผู้วิจัยจะขออนุญาตบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลและเพื่อใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ขณะเดียวกันก็มีการจดบันทึกการสนทนา ซักถามระหว่างสัมภาษณ์และหลังสัมภาษณ์ หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว คณะผู้วิจัยทำการเรียบเรียงข้อมูลด้วยการถอดความจากเครื่องบันทึกเสียง แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เมื่อพบว่าได้สัมภาษณ์ครบทุกคนแล้ว นำมาวิเคราะห์ผล อภิปรายผล และสรุปผลการศึกษา

## 5. การวิเคราะห์ผล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) จากแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผล โดยมีขั้นตอน คือ คณะผู้วิจัยนำเครื่องอัดเสียงที่ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละราย

มาฟังหลายครั้งเพื่อทำการถอดความจากเครื่องบันทึกเสียง หลังจากถอดความจากเครื่องบันทึกเสียงเสร็จ จะมีการตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง และวิเคราะห์ผลในลักษณะการเขียนอธิบายให้มีความต่อเนื่อง และการยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบการนำเสนอเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น

### ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 2) ศึกษาการพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ซึ่งเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย สื่ออินเทอร์เน็ต และสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 25 ราย มีทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยแบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 8 ราย เพศหญิง จำนวน 17 ราย อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 26-55 ปี ระดับการศึกษา ปริญญาตรี 19 ราย และปริญญาโท 6 ราย ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ 2 ราย หัวหน้าสำนักงานคณบดี 12 ราย เจ้าหน้าที่การเงิน 11 ราย ประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้อง ประมาณ 3-15 ปี

2. ปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีนั้นยังไม่มีระเบียบที่ชัดเจน บางส่วนได้ใช้คู่มือปฏิบัติงานการเบิกจ่ายงบประมาณของมหาวิทยาลัยที่จัดทำขึ้น บางส่วนให้ข้อมูลว่า ไม่มีคู่มือปฏิบัติงานการเบิกจ่ายงบประมาณของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ทั้งนี้เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณจะสอบถามกับเจ้าหน้าที่การเงินของคณะและกองคลังโดยตรง และอีกบางส่วนให้ข้อมูลว่า ไม่ทราบหรือไม่เคยเห็นเกี่ยวกับคู่มือของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

3. การพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีนั้น ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีได้จัดอบรมเรื่องระบบบัญชีและการเบิกจ่ายงบประมาณให้แก่คณาจารย์และพนักงานสายสนับสนุนทุกปี มีการนำระบบหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเบิกจ่ายงบประมาณในบางขั้นตอน แต่ระบบยังไม่ค่อยสมบูรณ์และยังไม่เอื้อต่อผู้ใช้ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่การเงิน

สำหรับข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีควรจัดทำระเบียบวิธีปฏิบัติและคู่มือการเบิกจ่ายงบประมาณให้ชัดเจน เพื่อให้ทุกคณะได้ศึกษาและเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและถูกต้องตามระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยทุกคณะควรเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบหรือคู่มือ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อเพิ่มทักษะและสมรรถนะในการทำงาน และเพิ่มช่องทางการสื่อสารผ่านทางโซเชียลมีเดีย เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเข็มเพชร พูลสงวน (2555) ที่เสนอแนะว่าควรมีการนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาช่วยในการทำงานเพื่อจะช่วยให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ควรมีการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีโดยการอบรมใช้งานให้แก่บุคลากร

## อภิปรายผล

งบประมาณเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคณะ ซึ่งจากการเก็บข้อมูลทั้งจากการศึกษาเอกสารและภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก คณะผู้วิจัยสามารถตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

### 1. ปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ระเบียบ/ประกาศ/มติ/คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ

ปัญหากรณีที่ยาละเอียดที่กำหนดไว้ในระเบียบ/ประกาศ/มติ/คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติ ในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ คือการเบิกจ่ายงบประมาณจะยึดของกรมบัญชีกลางเป็นหลัก ซึ่งบางเรื่องมีความขัดแย้งกับกรมบัญชีกลาง เพราะมหาวิทยาลัยมีนโยบายให้ประหยัด ทุกคณะจึงต้องปฏิบัติตามนโยบายมหาวิทยาลัยเป็นหลัก แต่ทั้งนี้ก็ยังอ้างอิงของกรมบัญชีกลางด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานียังไม่มีระเบียบที่ชัดเจน ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ทราบวิธีการทำงานที่ถูกต้อง ต้องสอบถามวิธีการแก้ปัญหาจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีมีเพียงระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีว่าด้วยเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2548 สำหรับการเบิกจ่ายเกี่ยวกับการพัสดุให้ใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ สำหรับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ได้ยึดตามพระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. 2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ทั้งนี้มีการเบิกจ่ายเงินล่าช้า หลักฐานประกอบฎีกาไม่ครบ ปัญหาผู้ใช้ขาดความรู้เกี่ยวกับเอกสารการรับเงิน ใบเสร็จต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพันจ่าอากาศเอกเรืองเดช ศิลมี (2555) ที่พบว่า เจ้าหน้าที่งบประมาณยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายการเงิน การคลัง และงบประมาณ ทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามระเบียบหน่วยงานควรจัดทำคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน และระเบียบที่เกี่ยวข้องไว้สำหรับให้เจ้าหน้าที่งบประมาณได้ศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรูวรรณ ภูซ่าง (2552) ที่พบว่า ด้านการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ การจัดทำเอกสารเงินงบประมาณ เป็นปัญหามากที่สุด อาจเป็นเพราะการจัดเอกสารเงินงบประมาณมีเอกสารประกอบ และรายละเอียดมากมาย การกรอกแบบฟอร์มก็ยุ่งยากซับซ้อน และผู้รับบริการไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเบิกเงินงบประมาณ และด้านการเบิกจ่ายเงินรายได้ พบว่า การตรวจสอบเอกสารการเบิกเงินรายได้ เป็นปัญหามากที่สุด อาจเป็นเพราะ ระเบียบเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยยังคลุมเครือ ไม่ชัดเจนในบางกรณี

ปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งเวียน/แจ้งให้ทราบซึ่งระเบียบ/ประกาศ/มติ/คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียด หรือขั้นตอนในการปฏิบัติงาน แตกต่างจากที่เคยปฏิบัติมา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งเวียน สำเนาแจ้งซึ่งระเบียบ/ประกาศ/มติ/คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดหรือขั้นตอนในการปฏิบัติงานแตกต่างจากที่เคยปฏิบัติมา คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าการรับรู้

ระเบียบ ประกาศ กฎหมายและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นปัจจุบัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำหนังสือเวียนแจ้งให้แก่ทุกหน่วยงานทราบและถือปฏิบัติ

ปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบ/ประกาศ/มติ/คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติ ในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ บางรายให้ความเห็นว่า ในกรณีที่เกิดปัญหาจะทำตามนโยบายของมหาวิทยาลัยกำหนด และส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าจะสอบถามกองคลังโดยตรง ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเพราะกองคลังมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจ่าย การรับ การนำส่งเงิน การเก็บรักษาเงินและเอกสารทางการเงิน การตรวจสอบใบสำคัญ ฎีกา งานเกี่ยวกับเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน การจัดสรรเงินต่าง ๆ การจัดทำบัญชีทุกประเภท ทะเบียนคุมเงินรายได้ และรายจ่ายต่าง ๆ การควบคุมการเบิกจ่าย งานทางบทลงประจำเดือน ประจำปี งานเกี่ยวกับการพัสดุ ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหากองคลังจึงเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบและมีความรู้โดยตรง

2. การพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

การจัดทำและใช้คู่มือปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินงบประมาณสำหรับผู้ปฏิบัติงานในแต่ละระดับของหน่วยงานหรือส่วนงาน ด้วยการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีมีกฎ ระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ผู้มีหน้าที่ด้านการปฏิบัติงานเบิกจ่ายงบประมาณจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเงินการคลัง ภายใต้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี โดยได้ศึกษาข้อมูล ประกาศ กฎ ระเบียบ ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง มติคณะรัฐมนตรี และประกาศจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พร้อมแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตลอดจนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความถูกต้องตามประกาศ กฎระเบียบ และข้อกำหนด ซึ่งการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการคลัง สำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ได้จัดทำเฉพาะแนวทางการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินเรื่องที่มีปัญหาในทางปฏิบัติงาน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการและการเบิกจ่ายเงินเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของส่วนราชการ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินของทุกคณะ หน่วยงาน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่มีหน้าที่ด้านการเบิกจ่ายเงิน มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน ตลอดจนผู้บริหารได้ทราบแนวทาง ขั้นตอน สามารถกำกับ ติดตาม ดูแล ให้การเบิกจ่ายเป็นไปตามระเบียบซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเข็มเพชร พูลสงวน (2555) ที่อธิบายว่า ควรดำเนินการตามโครงการ การให้ความรู้และแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำฎีกาเบิกจ่ายเงินและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการรวบรวม ปรับปรุง ทบทวน แก้ไข ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่ล้าสมัยให้ทันสมัย และเอื้อต่อการทำงบประมาณให้สอดคล้องกับระบบ และวิธีการจัดการงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสร้างความตระหนักถึงการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามระเบียบ

การใช้คู่มือปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มหาวิทยาลัยจัดทำขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นหรือได้ใช้คู่มือปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มหาวิทยาลัยจัดทำขึ้น และมีเพียงส่วนน้อยที่เคยเห็นและได้ใช้คู่มือปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มหาวิทยาลัยจัดทำขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจารุวรรณ ภูซ้าง (2552) ที่เสนอว่า ควรจัดทำคู่มือ ขั้นตอน และระเบียบวิธีปฏิบัติ ให้ผู้รับบริการได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง ดังนั้น เพื่อให้การบริหารงบประมาณเงินรายได้ หรือเงินนอกงบประมาณของคณะ สถาบัน/ สำนัก และหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 31(1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ความในข้อ 12 ข้อ 13 ข้อ 14 ข้อ 15 และข้อ 38 วรรคสี่ ของระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีว่าด้วยเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2548 จึงได้ออกประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เรื่อง แนวปฏิบัติในการรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การนำส่งเงินและการออกใบเสร็จรับเงิน พ.ศ. 2557 แสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีได้ให้ความสำคัญและมีคู่มือปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินงบประมาณเพื่อเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากมีกฎระเบียบ และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ

การรับทราบหรือเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามระเบียบ/ประกาศ/มติ/คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติ ในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานภายนอกจัดขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกรายรับทราบหรือเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามระเบียบ/ประกาศ/มติ/คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติ ในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานภายนอกจัดขึ้น ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่าทุกคณะได้ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ข้อ 1 การจัดการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพและรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ แต่ละสำนัก คณะ ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณตามระเบียบ/ประกาศ/มติ/คำสั่ง หรือแนวปฏิบัติ ในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานภายนอกจัดขึ้น เช่น การอบรมหลักสูตรกฎระเบียบ การเงิน การคลัง และการบริหารค่าใช้จ่ายภาครัฐ เป็นต้น เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย และแนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทุกปี ทั้งนี้การอบรมจะช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และข้อคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพันจำอากาศเอกเรืองเดช ศิลมี (2555) ที่อธิบายว่า แนวทางการแก้ไข ควรส่งเสริมเจ้าหน้าที่งบประมาณ ส่วนราชการกองทัพอากาศ ให้ได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ สมรรถนะการทำงาน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบด้านการเงิน การคลัง และงบประมาณ ของส่วนราชการและการใช้งานในระบบสารสนเทศด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของเจ้าหน้าที่งบประมาณ

สำหรับหน่วยงานหรือส่วนงานเคยจัดอบรมการปฏิบัติงานในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณให้แก่บุคลากรในหน่วยงานหรือส่วนงานหรือนักศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้นได้มีหน่วยงานหรือส่วนงานจัดอบรมการปฏิบัติงานในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณให้แก่บุคลากรในหน่วยงานหรือส่วนงานหรือนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เมื่อผู้ปฏิบัติงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องการเงินหรือ



การเบิกจ่ายงบประมาณได้รับการฝึกอบรม จะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาวินัย เบนอะสาร (2553) ที่เสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่การเงินได้เข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ให้มีความแม่นยำในกฎระเบียบ เพื่อสามารถพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่าการฝึกอบรมช่วยทำให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่

สำหรับการนำระบบหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในบางขั้นตอนของการเบิกจ่ายงบประมาณ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางรายเห็นว่า การนำระบบหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในบางขั้นตอนของการเบิกจ่ายงบประมาณ เป็นการลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ แต่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เห็นว่าระบบหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ยังไม่เสถียร ยุ่งยากและมีความซับซ้อน ดังนั้น คณะผู้วิจัยเห็นว่าหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องพัฒนาระบบหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและต้องไม่ขัดต่อระเบียบราชการ

สำหรับข้อเสนอแนะนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางรายได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ต้องการระเบียบที่ชัดเจนและให้เป็นแนวทางปฏิบัติไปในทางเดียวกัน โดยทุกคณะควรเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารทางโซเชียล เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และมีการจัดอบรมบุคลากรเพื่อพัฒนาทักษะ สมรรถนะการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเข็มเพชร พูลสงวน (2555) ที่อธิบายว่า ควรมีการฝึกอบรมและนำโปรแกรมการจัดทำฎีกาเบิกจ่ายเงินเข้ามาใช้เพื่อลดขั้นตอนและเวลาการทำงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น และมีการประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่เพื่อให้ปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของปาวินัย เบนอะสาร (2553) ที่อธิบายว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกะลุวอ จะต้องพัฒนาและปรับปรุงขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินตามวิธีการต่าง ๆ ที่ได้จากระดมสมอง โดยการสนทนากลุ่มของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติเอง เพื่อให้การพัฒนาการเบิกจ่ายเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลกะลุวอเป็นไปตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้ คณะผู้วิจัยเห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีควรจัดทำคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานและระเบียบที่เกี่ยวข้องไว้ให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีได้ศึกษา โดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการร่างระเบียบหรือประกาศเรื่องนั้น ๆ ควรส่งเสริมบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายงบประมาณให้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบด้านการเงินและพัสดุ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการเงิน การคลัง และงบประมาณ ระบบบัญชี และปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้น ควรพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะระบบบัญชีให้เสถียรมากกว่าเดิม เพื่อให้ทันต่อเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ และควรเพิ่มช่องทางการอัปเดตข้อมูลผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย

## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรจัดทำคู่มือ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเบิกจ่ายเงินโดยทุกคณะควรเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือ ระเบียบ ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้ศึกษาข้อมูลและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเดียวกัน

2. ควรจัดอบรมระเบียบวิธีปฏิบัติให้แก่หัวหน้าสำนักงานคนบดี เจ้าหน้าที่การเงิน และพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ในเรื่องการใช้ระเบียบต่าง ๆ ทั้งเงินงบประมาณและเงินรายได้

3. ควรเพิ่มช่องทางการอัปเดตข้อมูลทางสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น ไลน์ (Line) เฟสบุ๊ก (Facebook) เพื่อความรวดเร็ว

#### ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเชิงผสมผสาน คือ มีการทำวิจัยเชิงปริมาณควบคู่ไปด้วย โดยทำแบบสอบถามแก่พนักงานสายวิชาการและพนักงานสายสนับสนุน

2. ภายหลังได้มีการพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายงบประมาณของคณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ควรทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีต่อการพัฒนาระบบและกลไกการเบิกจ่ายงบประมาณ

#### กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณา และความร่วมมือ รวมถึงความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณและใคร่ขอกล่าวนามไว้เพื่อเป็นเกียรติมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ได้มอบทุนสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้ จนทำให้การวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จได้ตามที่มุ่งหวังไว้

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้คำแนะนำแก่คณะผู้วิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ประพาฬรัตน์ สุขดิษฐ์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ให้คำแนะนำ ตรวจทานเนื้อหา และให้กำลังใจแก่คณะผู้วิจัย

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้แต่งและเรียบเรียง ตำรา เอกสาร และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่คณะผู้จัดทำได้อ้างอิง

สุดท้ายนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวของคณะผู้วิจัยทุกคนที่ให้กำลังใจเสมอมา

#### บรรณานุกรม

เข็มเพชร พูลสงวน. (2555). แนวทางการพัฒนาการจัดทำฎีกาเบิกจ่ายเงินเทศบาลตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จารุวรรณ ภูซ้าง. (2552). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการเบิกจ่ายเงินงบประมาณและเงินรายได้ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ปาวินัย เบนอะसार. (2553). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเบิกจ่ายเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลกะลุวอ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส. รายงานการศึกษานิพนธ์ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เรืองเดช ศิลมี. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงบประมาณของเจ้าหน้าที่งบประมาณส่วนราชการกองทัพอากาศ. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.